

Уједначавање примене каталожних принципа у СОМАРС-у
– закључци Редакторског тима ВБС за монографске публикације –

0 Блок за идентификацију

001a - уноси се статус с када је запис комплетно обрађен и редигован;

001t - уноси се одговарајући код из шифарника уколико је на публикацији јасно назначено о којој типологији документа се ради (2.03, 2.04, 2.06, 2.07, 2.08, 2.09, 2.10, 2.11, 2.12, 2.17) и у осталим случајевима када то произилази из садржаја публикације;

010a - уноси се ISBN број;

010b - уноси се податак (на српском језику) о врсти повеза користећи следеће речи и скраћенице: **кожа, картон, брош.** (броширано), **пласт.** (пластифицирано), **пл.** (платно), **ппл.** (полуплатно). Ако књига има заштитни омот, тај податак се уноси користећи формулацију: **брош. са омотом.** Када постоји ISBN број, податак о повезу књиге уноси се малим почетним словом; када је то једини податак у пољу **010**, онда се наводи великим почетним словом;

010a - када постоје два или више ISBN бројева, уносе се сви у поновљиво поље 010 на следећи начин:

- када се, поред ISBN броја који се односи на публикацију, јавља и заједнички ISBN за издавачку целину (ограничену и/или неограничену), уноси се прво број за публикацију, а у потпоље **b** податак о повезу; други број се уноси у поновљиво поље 010, а у потпоље **b** типизирана формулација: **за издавачку целину;**
- када се ISBN бројеви односе на појединачне свеске вишетомне публикације која се обрађује на једном нивоу, уз сваки број се у потпољу **b** наводи типизирана скраћеница **књ.** без обзира на облик са публикације, а уз последњи број и податак о повезу: **књ. 3; брош.;**
- када се ISBN бројеви односе на различите издаваче, уз сваки број, у потпоље **b**, уноси се назив издавача. Ако се назив састоји од једне речи, наводи се цела реч: **Просвета;** уколико назив садржи две или више речи, уносе се иницијали или акроним: **НК** за **Народну књигу**, **ПМФ** за **Природно-математички факултет** итд. У последње поље **010** у потпоље **b** уз име издавача наводи се податак о повезу који се одваја тачком зарезом: **Прометеј; брош.;**

010 - погрешан ISBN број уноси се у потпоље **z**. Уколико је могуће утврдити исправан број, тај податак се наводи у потпољу **a**, док се у потпољу **b** наводи типизовано објашњење: **исправљен; брош.;**

CIP запис не сме имати погрешан ISBN (библиотекар је дужан да од издавача тражи правилан број).

1 Блок кодираних информација

100b - не уноси се код **d** (монографија закључена);

100b - код **f** (година несигурна) уноси се у случајевима када је година издавања унета у поље **210d** са знаком питања: [1970 ?]; ако се на насловној страни публикације налази претходна или нека старија година, а у СІР-у текућа година, у кодираним податаке треба унети обе године: у поље **100** потпоља **c** и **d**, а у потпоље **b** код **f** - година несигурна;

100e (код за намену) – уносити по потреби у складу са типологијом библиотеке и потребама корисника;

100f – уноси се одговарајући код за званичне (службене) публикације;

100h - уноси се језик каталогизације, за латинично писмо **scr**, а за ћирилично **scc**, без обзира на језик;

101 – вредност индикатора **2** се уноси када у публикацији, поред текста на једном језику, постоје и преводи на неки други језик (ово се не односи на резиме или остале додатке уз садржај). Вредност индикатора **2** имају и публикације које садрже упоредо изворни текст и превод. Код ових публикација у поновљиво потпоље **a** наводе се оба језика, а у потпоље **c** језик оригинала (без обзира на то што приликом записивања постоји упозорење да се језик у потпољима **a** и **c** мора разликовати); сви подаци унети у ово поље морају бити у складу са напоменама у пољима **300** и **320**; у овом пољу попуњавају се и сва остала потпоља по потреби

101a – подаци који се уносе у потпоље **a** морају бити у складу са напоменом о језику публикације која се уноси у поље **300a**; ако се у зборнику радова налази само један рад на неком другом језику, податак о томе не треба унети у ово поље, ни у поље напомена; овај принцип се примењује и на друге врсте публикација;

101f – подаци о језику или писму насловне стране уносе се када су различити од језика или писма текста публикације; опис публикације је на језику или писму текста, а испред података који се преузимају са насловне стране ставља се по потреби одговарајуће ознаке за ћирилицу или латиницу; ако је писмо на корицама различито од писма текста публикације на то се упозорава само у напомени: **Текст на корицама ћир.**

102ab – уносе се садашње вредности за одређену територију. За књиге из текуће и претходних година и даље се у потпоље **a** уноси **scg**, а у потпоље **b** **sr**, **cg**, **vj** или **ko**. Ако су место издавања и место штампања различити уносе се два потпоља **b** тако што је увек код за место штампања последњи. Код ретроспективне обраде књига уноси се код који сада постоји за одређену територију: за књигу објављену у Љубљани 1967. г. у потпоље **a** уноси се код **svn**. Оба потпоља **a** и **b** претражива су преко префикса **CO=**;

105a – ако књига није илустрована, не уноси се код **u**; ако у књизи постоји само ауторова слика, ауторове слике, или слике аутора, или

слика (слике) особе о којој се у делу расправља, уноси се код **с** (портрет) а у поље **215** потпоље **с** одговарајући израз: **Ауторова слика, Ауторове слике, Слике аутора, Слика П. Кочића**; ако поред осталих илустрација у књизи постоји и ауторова слика, ауторове слике, слике аутора, или слика (слике) особе о којој се у делу расправља, уноси се код **а** (**илустровано**) и у поновљиво потпоље **а** код **с** (**портрет**), а у **300а** одговарајућа формулација: **Ауторова слика, Ауторове слике, Слике аутора, Слика Л. Лазаревића**.

2 Блок главног описа

200 – први индикатор има вредност 1 када главни стварни наслов преузима улогу одреднице и када се успоставља стварна одредница (532а);

200а – графички знаци, симболи, дијакритички знаци, грчка слова итд. из главног стварног наслова преносе се доследно уз одговарајуће контролне знаке. У поље 540а знакови се у разрешавају (нак & се у **540а** разрешава еквивалентом на одговарајућем језику - **и, and, et**). Када се у главном стварном наслову налазе цртица (-) или зарез (,) као правописни знаци, у 540а ти знакови се не уносе;

200f - ако су у примарном или секундарном извору наведена више од три аутора, уноси се само први са одговарајућим скраћеницама [и др.], [et al.], а сви остали се уносе у поље 701 од којих само први има индикаторе 11, а остали 01; уколико је у публикацији један аутор истакнут као главни а остали као сарадници, а, у питању је коауторство (вишеструко ауторство), подаци о свим ауторима наводе се у поновљивом пољу 701.

200g - ако је на публикацији наведено четири или више аутора а један, два или три аутора су истакнути као главни а остали као сарадници, а у питању није коауторство, са публикацијом се поступа као да садржи рад једног, два или три аутора (одредница је на првог аутора); сарадници се наводе у пољу 702 са кодом 570; овај принцип се не односи на зборнике јер се у овој врсти публикација не уносе подаци о ауторима радова; особа која је прикупила и обрадила архивску грађу сматра се аутором публикације;

210а - уносе се сва места издавања и сви издавачи; за публикације на страним језицима уноси се само прво место издавања и први издавач уз одговарајуће скраћенице [итд.] односно [etc.]; уколико податак о називу места издавања одступа од усвојеног облика (упоредни облици, историјске промене, скраћени називи), у поље 620d уноси се уобичајени облик (према потребама и усвојеном језику и писму националног центра); ако место издавања наведено на насловној страни није право, у потпоље се се уноси стварно место издавања (из примарног или секундарног извора) а на податак са насловне стране

упозорава се у напомени 300а: **На насл. стр. назив места издавања: Београд;**

210c – ако је издавач индивидуално лице (аутор, приређивач, преводилац итд.), уноси се иницијал имена и презиме без обзира на то да ли је на публикацији наведено име и презиме или формулације: аутор, сопствено издање, самостално издање аутора и сл.; у пољу 700, 701 или 702 уноси се и код 650; знаци навода се преузимају или додају када се у називу издавача јавља лично име (које није власник издавачке куће): **"Вук Караџић"** али не и Стојков и када је назив издавача географски појам: **"Београд"**, **"Бездан"** и сл.; исти принцип важи и за штампарије; знак & у називу издавача или штампара наводи се без размака само ако су у питању иницијали: **M&C**;

210d – ако су на различитим местима у публикацији наведене различите године издавања, у опис се уноси последња година; на годину са насловне стране упозорава се у напомени 300а: **На насл. стр. год. издавања: 2001**; ако у публикацијама из обавезног примерка није наведена година издавања, у поље 210d обавезно се уноси приближна година: **[2002 ?]**, **[200- ?]**, а у поље **100e** код **f**;

Код докторских дисертација и магистарских радова (нештампаних) у поље 210 податке треба уносити на следећи начин: место издавања преузети са насловне стране; као издавача наводити иницијал имена и презиме аутора дисертације у угластој загради: **[И. Поповић]**; годину издавања преузету са насловне стране и навести је без угласте заграде; подаци о месту штампања и називу штампара се не наводе;

215a – ако публикација садржи више од три пагинирана низа, наводи се типизирана формулација: **1 књ. (разл. паг.)**;

215a – непагиниране странице на којима се налазе додаци уз садржај на које се упозорава у напоменама наводе се у угластој загради у следећим случајевима: када се на непагинираном делу налази предговор: **[5, X, 234 стр.]**; када се на непагинираном делу налази у целини поговор или неки други додатак уз садржај: **240, [21] стр.**; ако се додатак уз садржај налази на крају текста, а један његов део је непагиниран, добројавање непагинираног дела врши се само у напомени: **Стр. 349-[360]: Поговор / Јован Поповић** (последња нумерисана стр. је 351);

225a – испред и иза генеричких израза и нумеричких ознака као што су: Библиотека, Збирка, Колекција, Едиција, Серија, Коло, књ., бр., св., т. (том се скраћује у **страним латиничним и ћириличним ознакама**) и сл. уносе се одговарајуће контролне ознаке: **(≠Библиотека ≠Спектар ; ≠књ. ≠7)**; знаци навода уз назив издавачке целине не преузимају се;

225f – ако се заједнички стварни наслов издавачке целине састоји од генеричког израза (Посебна издања, Радови, Избор, Монографије и сл.), наводи се податак о одговорности: **Монографије / Медицински**

факултет); уз податак о одговорности наводи се седиште када назив издавача није довољан за идентификацију (два издавача у два различита места);

3 Блок напомена

300а Опште напомене

- **Напомене о преводу и/или преради** наводи се уз коришћење типизираних уводних формулација; у 500а наводи се изворни стварни наслов, а у 500m податак о језику превода; уколико је публикација преведена на српски језик, у 500m се уписује, у зависности од писма публикације, одговарајућа ознака (scs, scr);
- **Напомене о главном наслову и о главном стварном наслову**
Када публикација нема насловну страну, у напомени се типизираним формулацијом упозорава на онај део публикације који преузима улогу насловне стране: **Кор. насл., Насл. над текстом, Насл. у колофону** итд.; варијанте главног стварног наслова наводе се уз употребу типизираних уводних формулација: **Кор. ств. насл., Хртг. ств. насл., Ств. насл. над текстом** итд., а њихови облици наводе се у одговарајућем пољу блока 5;
- **Напомене о споредном стварном наслову**
Споредни стварни наслови који на другом језику и/или писму понављају садржај главног стварног наслова наводе се уз коришћење типизираних уводних формулација: **На спор. насл. стр., На полеђини насл. листа** и сл.; споредни стварни наслови уносе се у одговарајућа поља Блока 5;
- **Напомене о приштампаном тексту**
Уколико публикација, уз дело описано у главном каталошком опису, садржи и приштампани текст (штампан у истом или обрнутом смеру), подаци о главном наслову приштампаног рада наводе се у напомени уз типизираним формулацију: **Насл. стр. приштампаног текста**; када публикација садржи уз изворни текст и приштампан превод тога дела, наводи се формулација: **Насл. стр. приштампаног превода**; уколико сви описни елементи, који су значајни за идентификацију приштампаног текста, нису наведени на насловној страни или замени за њу, већ се неки од њих налазе на другим местима у приштампаном делу, уводна изрека гласи: **Приштампано**;
- **Напомене о природи, намени, књижевној врсти, језику и писму**
Уколико из главног описа публикације не произилази природа дела, у напомени се даје одговарајуће објашњење без уводне изреке: **Каталог, Приказ, Програм, Антологија** и сл.
Податак о **поводу** објављивања публикације, који није наведен у главном наслову већ на другом месту у публикацији, наводи се у напомени у начелу у облику цитата.

Напомене које се односе на **језик и писмо** публикације уносе се на следећи начин:

Упоредо срп. текст и енгл. превод (исти текст и превод штампани упоредо, прво цео текст на једном језику, а, затим, цео текст на другом језику или на једној страни текст на једном језику, а на другој на другом језику или упоредни текстови наведени стубачно);
Упоредо енгл. и срп. текст (ова формулација се користи у истим случајевима као код претходне напомене, само што овде није утврђен језик оригинала);

Део текста упоредо на енгл. језику (делимична упоредност);

Текстови на срп. и енгл. језику; Текстови на срп., енгл. и нем. језику (користи се када публикација садржи различите текстове на разним језицима); у напомени о језику не користити формулације са везником **или**;

Текст на јап. језику и писму (опис је транслитериран); **Гот.** (опис је транслитериран); **Текст упоредо лат. и ћир.**

Радови на страним језицима (више од три страна језика);

Радови на више језика (више од три језика међу којима је и српски);

○ **Напомене о подацима о одговорности**

Уколико се име аутора (назив колективног тела) не налази у примарном извору, на то се упозорава у напомени типизираним формулацијама: **Податак о аутору преузет са корица, Податак о аутору преузет из колофона, Ауторово име на крају текста** итд.; уколико је у публикацији наведен псеудоним по коме је аутор познат и који улази у састав јединствене одреднице, подаци о правом имену аутора наводе се у напомени: **Право име аутора**; ; уколико је аутор познатији по правом имену које је заступљено у јединственој одредници, у напомени се наводи податак о псеудониму: **Бен-Акиба је псеудоним Б. Нушића**;

○ **Напомене о издавању**

Уколико се на насловној страни публикације, поред стварног места издавања, налази и место које није седиште издавача, у напомени се наводи: **На насл. стр. поред места издавања и: Ваљево**; уколико место издавања наведено на насловној страни није право, на овај податак упозорава се у напомени формулацијом: **На насл. стр. назив места издавања: Београд**;

○ **Напомене о материјалном опису**

Ако се у публикацији међу разним илустрацијама налази и ауторова слика (слике), слике разних аутора или слика (слике) особе о којој се у делу расправља, на то се упозорава у напомени на следећи начин: **Ауторова слика, Ауторове слике, Слике аутора** (слике разних аутора), **Слика П. Петровића, Ауторова слика на корицама** и сл.;

○ **Напомена о тиражу**

Тираж 1.000 (белина се замењује тачком).

○ **Напомене о додацима уз садржај**

Уколико у публикацији постоје додаци уз садржај на више језика и/или писама, а у напомени која се односи на језик и писмо публикације већ су назначени ови елементи, довољно је у напомени навести први додатак уз садржај са локацијом која се односи само на тај додатак. Уколико су само додаци уз садржај дати на више језика и/или писама, у зависности од распореда описних елемената поступа се на два начина:

а) Стр. 3-5: Предговор ; Preface / Петар Петровић.

б) Стр. 3-6: Предговор / Јелена Андрић = Preface / Jelena Andrich.

Уколико је међу додацима уз садржај заступљен избор из критика које нису обједињене заједничким стварним насловом, у напомени се наводи формулација **Избор из критика** са локацијом која се односи на целину. Уколико је уз такав додатак наведено више од три податка о одговорности, у напомени се наводи само први податак са одговарајућим скраћеницама. Ако свака критика има свој карактеристичан стварни наслов и свог аутора (ауторе), сваки додатак се третира као посебна целина и наводи у поновљивом пољу 300а. Подаци о одговорности уз предговоре, поговоре и друге додатке уз текст, који су наведени у виду иницијала, не разрешавају се уколико су у главном опису већ заступљени са другим функцијама. У супротном, иницијали се разрешавају на следећи начин:

а) Стр. 5-9: Предговор / Ј. П. [Јован Поповић]

б) Стр. 2-5: Предговор / уредник [Петар Петровић]

в) Предговор уредника [Петра Петровића]: стр. 2-5.

320а Напомене о библиографијама, регистрима и резимеима

Резимеи на енгл., франц. и нем језику (уз сваки рад налазе се резимеи на три језика);

Резимеи на енгл., франц. или итал. језику (уз радове су дати резимеи на једном, два или три језика).

Резимеи на страним језицима (на више од три страна језика).

324а Напомена о посебном отиску и фототипском издању

Напомена о **посебном отиску** уводи се типизираним изреком **П. о.;** нумеричке ознаке наводе се арапским бројевима: **Р. о.: Rivista Dalmatica ; anno 3, fasc. 1, 1902.**

Уколико се податак о **фототипском издању** налази у примарном или секундарном извору публикације, наводи се у 205а. Уколико постоји насловна страна изворника, или је податак о фототипском издању наведен у терцијалном извору (тексту), одговарајући подаци се наводе у 324а.

327а Напомене о садржају

Уводе се типизираним изразима: **Садржај с насл. стр., Из садржаја с насл. стр., Садржи и, Садржај с корица, Садржај, Из**

садржаја, Садржи (општа напомена о садржају); приликом одлучивања о преузимању садржаја с насл. стр. и са корица, треба имати у виду самосталност наведених радова;

328a Напомене о дисертацијама (тези)

Подаци о докторским или магистарским радовима наводе се у напомени типизираним изразом: **Докт. дисерт., Мед. фак., Београд, 2001.**

Подаци о штампаној дисертацији наводе се у 300а најчешће у виду цитата; податак о јединственом стварном наслову тезе уноси се у 500а.

.....

Генералне напомене

- Заштитна кутија и заштитни омот сматрају се изворима ван публикације;
- Уколико је на једном од утврђених извора у публикацији назначено да постоји и CD, који није достављен уз публикацију, у **996г** треба регистровати да CD недостаје;
- Испред и иза генеричких израза као што су библиотека, збирка, едиција, серија, коло, бр. св. том (израз се скраћује у страним латиничним и ћириличним ознакам) и сл. уноси се контролна ознака (**≠**) (**≠Библиотека ≠Спектар ; ≠књ. ≠7**).
- Термин реферат замењује се термином **радови**;
- У случајевима када се код за ауторство не уклапа у постојећи шифарник, уноси се код 570 (остало).

CIP - Каталогски запис у публикацији

CIP запис отиснут у публикацији сматра се релевантним извором информација; описни елементи преузимају се из записа без додатних тумачења на следећи начин:

- подаци о секундарној одговорности (преводаца, илустратор, уредник и сл.) преузимају и стављају у угласте заграда [];
- ако само у CIP-у постоји податак о 1. издању, тај податак се брише из записа; остали подаци о издању се проверавају и онда преузимају;
- место издавања, назив издавача, место штампања и назив штампара преузимају се у опис без заграда;
- ако је текућа година наведена само у CIP-у, преузима се у опис без заграда;
- ако је у CIP-у наведена старија година а на насл. стр. или на неком другом месту у публикацији текућа, у опис се уноси текућа година;

- ако се на насловној страни публикације налази претходна или нека старија година, а у СРП-у текућа година, у 210d уноси се година са насловне стране, а иза скраћенице [тј.] или [i. e.] текућа година из СРП-а: **2001 [тј.] 2003**; у овим случајевима у кодиране податаке треба унети обе године у поље 100 потпоља с, d и у потпоље b код f (година несигурна);
- ако је у СРП-у старија година издавања и то је једина година која се налази на публикацији, а провером је утврђено да је штампана у текућој години, тада се у 210d ставља година из СРП-а, а у 210h текућа година у угластој загради. У кодиране податке у поље 100 треба унети обе године (потпоља с, d) и у потпоље b код f (година несигурна);
- ако само у СРП-у постоји податак о издавачкој целини, после провере преузима се у опис без заграда.